

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 208/2020-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu o ústavnej sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] zastúpeného advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 224/2011, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 224/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Prešov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 224/2011 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je mu Okresný súd Prešov povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Prešov je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet právnej zástupkyne JUDr. Dariny Solárovej, Škultétyho 3, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. decembra 2019 osobne doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“), a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. Darinou Solárovou, Škultétyho 3, Košice, ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 224/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že podaním žalobcu doručeným Okresnému súdu Košice I 3. decembra 2010 sa tento proti sťažovateľovi domáhal zaplata sumy 1 281,65 € s príslušenstvom z titulu neuhradených faktúr za poskytnuté právne služby. Sťažovateľ podal 9. mája 2012 proti žalobcovi vzájomný návrh o zaplata sumy 431,52 €.

3. Dňa 22. septembra 2011 bola v súlade s § 105 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku vec sťažovateľov z dôvodu miestnej nepríslušnosti postúpená okresnému súdu.

4. Sťažovatelia namietajú nečinnosť okresného súdu vo veci ich vzájomného návrhu trvajúcu viac ako 7 rokov. Sťažovateľ zároveň argumentuje, že ani vo veci jeho návrhu na zastavenie konania pre neodstrániteľný nedostatok procesných podmienok zo 14. marca 2014 nebolo dosiaľ rozhodnuté.

5. K predĺženiu napadnutého konania vedeného okresným súdom podľa sťažovateľov došlo aj z dôvodu neoprávneného vydania rozsudku pre zmeškanie č. k. 13 C 224/2011-431 z 2. júla 2019 (ďalej len „rozsudok pre zmeškanie“), a to napriek absencii splnenia podmienok pre vydanie takéhoto rozsudku. Sťažovatelia zdôrazňujú, že tento nesprávny a neefektívny postup okresného súdu spôsobil predĺženie napadnutého konania o ďalších 5 mesiacov, a to z dôvodu, že boli nútení proti rozsudku okresného súdu pre zmeškanie podať návrh na jeho zrušenie.

6. Na podklade uvedených skutočností sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie ich práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Sťažovatelia si zároveň proti okresnému súdu uplatňujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume každému po 2 000 €, ako aj náhradu trov konania.

7. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovatelia odôvodňujú tým, že musia „zažívať nervozitu, stres, boli donútení k zbytočným úkonom a strate času,

k dodatočným stretnutiam s úradnými a neúradnými osobami, čo priviedlo k morálnym a finančným ujíam na ich strane a k nenaplneniu legitímnych očakávaní víťazstva ich strany.“.

II.

Procesný postup ústavného súdu, vyjadrenie okresného súdu k ústavnej sťažnosti a replika sťažovateľa

8. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 208/2020-16 z 26. mája 2020 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prijatá na ďalšie konanie. Citovaným uznesením ústavného súdu bola zároveň ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], ktorou namietala porušenie základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, odmietnutá ako podaná zjavne neoprávnenou osobou.

9. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti a oznámenie, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu v zastúpení podpredsedom okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprO 600/2020 z 30. júna 2020 ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o ústavnej sťažnosti. K vyjadreniu predsedu okresného súdu bolo pripojené stanovisko zákonného sudcu, z ktorého vyplynuli tieto podstatné skutočnosti.

10. Predmetnú ústavnú sťažnosť považuje zákonný sudca za nedôvodnú ako celok, a to jednak „*absolútne v časti jeho námietok týkajúcich sa jeho návrhu na zastavenie konania - vzhľadom na jeho zjavne neopodstatnené a nesprávne očakávania týkajúce sa tohto jeho podania (návrhu na zastavenie konania), a v zmysle vymedzenia podstaty ústavnej sťažnosti relatívne v jeho námietkach týkajúcich sa (ne)konania o jeho vzájomnom návrhu - a to vzájomného návrhu, ktorý svoj vzájomný návrh uplatnil nie pri svojom prvom*

úkone vo veci, ale až s dlhším časovým odstupom po viacerých jeho predchádzajúcich rozsiahlych vyjadreniach vo veci, s absenciou akýchkoľvek jeho ďalších úkonov smerujúcich k prejednaniu jeho vzájomného návrhu (nedbalo), a najmä vzhľadom na zjavný nedostatok tvrdení spojený s nekonaním o jeho vzájomnom návrhu (vzhľadom na všetky okolnosti) s tým súvisiacu opodstatnenosť finančného zadostučinenia žiadaného od tunajšieho súdu.“.

11. V konkrétnostiach k námietke sťažovateľa o tom, že o jeho návrhu na zastavenie konania pre neodstrániteľný nedostatok procesných podmienok nebolo dosiaľ rozhodnuté, zákonný sudca zdôrazňuje, že sťažovateľ opomína, že rozhodnutie o zastavení konania sa vydáva len v prípade zistenia takéhoto nedostatku podmienok konania, k čomu v danej veci nedošlo. Pokiaľ súd v konaní namietaný nedostatok procesných podmienok nezistí, tak o opaku, že procesné podmienky konania sú splnené a konanie preto nezastavuje, osobitné rozhodnutie nevydáva.

12. V súvislosti s návrhom na zastavenie konania zo 14. marca 2014 zákonný sudca ďalej uvádza, že v ňom sťažovateľ ako žalovaný namietal iba to, že *„žalobca sa podaním žaloby... snaží preklenúť rozhodnutie“ iného súdu o tom, že k úhrade sumy 1.281 Eur (rovnakej sumy ako je predmetom konania v tejto veci) je povinný [REDAKOVANÉ], a že podľa neho (žalovaného) on tak „nie je legitimovaným účastníkom konania pre zaplatenie sumy 1.281,65 Eur, ktorá už bola právoplatne rozhodnutá“ (majúc tým na mysli zrejme prekážku už rozhodnutej veci). K tomuto však ale treba uviesť, že rozhodnutie súdu, na ktoré sťažovateľ poukazoval, bolo vydané v konaní medzi inými účastníkmi a na inom právnom základe (o náhrade trov konania, zahŕňajúcich náhradu trov právneho konania zo strany [REDAKOVANÉ] sťažovateľovi), a teda o procesnú prekážku resp. nedostatok podmienky konania v podobe prekážky už rozhodnutej (totožnej) veci v konaní vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 13C/224/2011 tak celkom zjavne nejde. Námietka sťažovateľa k nečinnosti tunajšieho súdu spočívajúca v tom, že nebolo rozhodnuté o jeho návrhu na zastavenie konania pre neodstrániteľný nedostatok podmienok, je tak teda zjavne neopodstatnená, a najmä javí sa vo svojej podstate skôr ako zjavne nesprávny výklad procesných pravidiel, resp. nesprávne a neopodstatnené namietanie správnosti procesného*

postupu súdu - nezastavenia konania (ktorého vecnú správnosť však Ústavný súd SR ani preskúmať nemôže).».

13. K argumentácii sťažovateľa o nečinnosti okresného súdu v trvaní 7 rokov vo veci vzájomného návrhu zákonný sudca zdôrazňuje, že pripúšťa opomenutie vyvolané neprehľadnosťou veci vyvolanou okrem iného aj postupom samotného sťažovateľa, a to s prihliadnutím na vysoký počet, obsiahlosť a opakovanie ním predkladaných podaní a príloh. Zákonný sudca tiež poukazuje na pasivitu sťažovateľa po podaní vzájomnej žaloby, pričom v tejto súvislosti zdôrazňuje to, že hoci sťažovateľ údajne už v roku 2017 odvolal svoju plnú moc udelenú v tejto veci advokátovi a žiadal ho, aby nevykonával žiadne činnosti, ktoré súvisia s týmto konaním, súd o tom až do doručenia rozsudku nijako neinformoval a aj on sám bol v tejto veci úplne nečinný.

14. K dôvodom, ktoré majú byť podkladom pre priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, a údajnej ujme, ktorá sťažovateľovi vznikla, zákonný sudca uvádza, že sťažovateľ neuvádza vôbec žiadne tvrdenia, ktoré by *„odôvodňovali nedostatočnosť už samotného eventuálneho deklaratórneho (morálneho) vyslovenia porušenia ústavného práva požadovaného sťažovateľom.“*

15. Tvrdenia sťažovateľa podľa zákonného sudcu nevyjadrujú určito a zrozumiteľne príčinnú súvislosť s dĺžkou súdneho konania o jeho vzájomnom žalobnom návrhu, keďže sťažovateľ nebol zo strany súdu nijakým spôsobom obťažovaný a ani prípadná nesprávnosť meritórneho rozhodnutia a s tým súvisiace podanie opravných prostriedkov nemôžu zakladať porušenie práv zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tvrdenia sťažovateľa považuje zákonný sudca za všeobecné a vágne, a teda ani neumožňujúce sa k nim bližšie vyjadriť.

16. V konkrétnom prípade sťažovateľ podľa zákonného sudcu neuviedol žiadne skutkové tvrdenia, ktoré by charakterizovali reálny vznik a rozsah jeho ujmy spojenej so samotnou dĺžkou napadnutého konania. Poukazuje ďalej *„Vo vzťahu k jeho údajnej nešpecifikovanej nervozite a očakávaniam víťazstva... aj na jeho pasivitu a úplnú absenciu*

urgencie alebo iného aktívneho záujmu o stav konania, a mám za to, že nápravu, resp. skoršie prejednanie jeho vzájomného návrhu, o ktoré snád' žalovanému ide, bolo možné dosiahnuť aj inými, oveľa miernejšími prostriedkami (upozornením na vzájomný návrh, urgenciami, sťažnosťou predsedovi súdu).“.

17. Napokon zákonný sudca zvyrazňuje aj zjavný nepomer (neprimeranosť) sumy požadovaného finančného zadost'učinenia vo výške 2 000 € a sumy 431,52 €, o ktorú v napadnutom konaní o vzájomnej žalobe sťažovateľa ide. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je ústavná sťažnosť sťažovateľa podľa zákonného sudcu samoučelným výkonom práva smerujúcim len k získaniu neopodstatneného finančného prospechu, a teda aj výkonom práva v rozpore s dobrými mravmi a so skutočným účelom konania na ústavnom súde, ktorým je poskytovanie ochrany porušeným alebo ohrozeným skutočným subjektívnym právam a právom chráneným záujmom.

18. Na podklade uvedených skutočností zákonný sudca navrhuje, aby ústavný súd ústavnú sťažnosť zamietol, prípadne ak ju uzná za dôvodnú, aby formálne vyslovil porušenie práv zaručených ústavou a dohovorom, avšak z dôvodov hodných osobitného zreteľa sťažovateľovi nepriznal žiadne finančné zadost'učinenie a ani náhradu trov konania.

19. V závere svojho vyjadrenia zákonný sudca uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti za predpokladu, že *„nám bude umožnené vyjadriť sa predtým v primeranej lehote aj k prípadnému doplňujúcemu vyjadreniu sťažovateľa k ústavnej sťažnosti (aj keď podanú sťažnosť po uplynutí lehoty na jej podanie a našom vyjadrení, bez súhlasu ústavného súdu už podstatne ani meniť nemožno - vid' analogicky § 140 ods. 2 CSP).“.*

20. Ústavný súd následne sťažovateľa podaním doručeným mu 7. júla 2020 vyzval na zaujatie stanoviska k vyjadreniam predsedu okresného súdu a zákonného sudcu, a to v lehote 10 dní od doručenia výzvy. Sťažovateľ bol zároveň vyzvaný, aby v rovnakej lehote ústavnému súdu oznámil, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Ústavný súd zároveň sťažovateľa upozornil, že v prípade, ak sa v stanovenej lehote

k nariadeniu ústneho pojednávania nevyjadrí, bude ústavný súd zastávať názor, že s upustením od jeho vykonania súhlasí.

21. Sťažovateľ doručil ústavnému súdu 15. júla 2020 stanovisko, v ktorom zdôraznil, že vyjadrenie zákonného sudcu je prejavom subjektívneho názoru a ako také „nemôže prispievať k dôvere v nestranný a spravodlivý výkon súdnej moci v SR.“.

22. S prihliadnutím na obsah vyjadrenia zákonného sudcu sťažovateľ zastáva názor, že v ňom zákonný sudca nepredkladá základné vecné argumenty, a to označenie a popis procesných úkonov, ktoré boli vykonané v napadnutom konaní. Podľa sťažovateľa okresný súd nepostupoval vo veci v súlade s princípom právnej istoty a nekonal efektívne a bez zbytočných prietáhov.

23. Sťažovateľ upriamuje pozornosť na skutočnosť, že ústavnou sťažnosťou napáda celé konanie, a nie len nečinnosť vo veci ním podaného protinávrhu, resp. vzájomnej žaloby. K námietke pasivity sťažovateľ uvádza, že počas celého konania vedeného okresným súdom bol riadne zastúpený právnym zástupcom, pričom práve právny zástupca mal povinnosť konať tak, aby ochrana práv jeho klienta bola dôsledná a účinná. Nedostatok v správaní sťažovateľa, ktorý zákonný sudca identifikoval v tom, že vzájomná žaloba nebola podaná na začiatku konania, nemá podľa názoru sťažovateľa oporu v zákone. Ustanovenie § 97 Občianskeho súdneho poriadku totiž takúto podmienku pri uplatnení spomínaného právneho inštitútu neobsahuje.

24. Podľa sťažovateľa konštatácia okresného súdu o tom, že pre opomenutie počas obdobia 7 rokov okresný súd nekonal, osvedčuje existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. V tomto smere dodáva, že opomenutie rozhodnúť vo veci vzájomnej žaloby bolo prekážkou pre rozhodnutie okresného súdu rozsudkom pre zmeškanie. Postup okresného súdu sa preto vyznačuje nesprávnym procesným postupom a aj nesprávnym rozhodnutím vo veci.

25. Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ sa k výzve ústavného súdu k nariadeniu ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti v stanovenej lehote a ani do dňa rozhodovania ústavného súdu v merite veci nevyjadril, ústavný súd vychádzal z domnienky, že s upustením od jeho vykonania súhlasí.

26. Na podklade oznámenia predsedu okresného súdu (bod 9 tohto nálezu) a absenciu vyjadrenia sťažovateľa, ktorá nahrádza súhlas s upustením od ústneho pojednávania (bod 25 tohto nálezu), ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže dospel k záveru, že od prípadného pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

27. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

28. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

29. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon o ústavnom súde.

30. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

31. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

IV.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

32. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti tak, ako je vymedzený v samotnej ústavnej sťažnosti (bod 6 tohto nálezu), je predmetom konania pred ústavným súdom posúdenie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

33. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

35. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

36. K vzniku zbytočných priet'ahov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

37. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

38. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva tiež to, že v prípade extrémnych priet'ahov (priet'ahy, ktoré možno počítať v desiatkach rokov) už uvedené faktory strácajú význam, pretože ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, keďže tá predstavuje podstatnú časť ľudského života. Ústavný súd už mnohokrát vyslovil, že „oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou“ (pozri nález

sp. zn. II. ÚS 17/2019, bod 32 a tam citované rozhodnutia) a že dĺžka konania počítaná v desiatkach rokov je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a už sama osebe je spôsobilým dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva účastníka takého konania, resp. strany v spore na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 52/01, I. ÚS 582/2015, III. ÚS 169/2017, II. ÚS 17/2019).

39. V konkrétnych okolnostiach veci konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 13 C 224/2011, ktoré sťažovateľ s prihliadnutím na petit ústavnej sťažnosti napáda, začalo 3. decembra 2010 podaním žaloby žalobcom, pričom sťažovateľ podal vzájomnú žalobu v máji 2012. Ani po takmer 10 rokoch od začatia napadnutého konania nie je vec právoplatne skončená. Takéto extrémne dlhé konanie zo strany všeobecného súdu *prima facie* odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a rovnako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vo vzťahu k strane, ktorá je subjektom takéhoto konania. Uvedená skutočnosť bola dôvodom, pre ktorý ústavný súd nezahrnul podrobný spisový prehľad procesných úkonov do samotného meritórneho rozhodnutia, ale v ďalšom poukazuje na relevantné skutočnosti podstatné pre rozhodnutie vo veci ústavnej sťažnosti.

IV.A Právna a faktická zložitosť veci

40. Predmetom napadnutého konania je rozhodovanie vo veci žaloby žalobcu o zaplatenie sumy z titulu nákladov právneho zastúpenia a zaplateného súdneho poplatku. Obdobné spory tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej agendy okresných súdov a k tejto problematike existuje v zásade ustálená judikatúra všeobecných súdov, a preto vec žaloby ústavný súd nepovažuje z právneho hľadiska za zložitú (m. m. IV. ÚS 335/2012, IV. ÚS 317/2014). Obsah spisu a ani vyjadrenia predsedu okresného súdu v zastúpení podpredsedom okresného súdu a zákonného sudcu právnu zložitosť prejednávanej veci nepreukazujú. Ústavný súd však prihliadol na tú okolnosť, že na podklade žiadosti sťažovateľky o komunikáciu v ruskom jazyku boli relevantné podania opatrené úradným

prekladom do a z cudzieho jazyka, čo si vyžiadalo zvýšené časové nároky na postup okresného súdu v napadnutom konaní.

IV.B Správanie subjektu (strany sporu)

41. Pri preskúmaní kritéria správania sťažovateľa ako subjektu napadnutého konania v procesnom postavení žalovaného ústavný súd konštatuje, že prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní odôvodňuje záver, že k predĺženiu napadnutého konania prispel čiastočne aj sťažovateľ svojím správaním. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosti spočívajúce v nepreberaní súdnych zásielok na adrese sťažovateľom oznámenej, ktoré si zo strany okresného súdu vyžiadali iniciovanie doručovania prostredníctvom príslušného obvodného oddelenia Policajného zboru. Okrem toho na výzvu okresného súdu o predloženie dokladov na preukázanie majetkových pomerov vo veci žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov z januára 2012 sťažovateľ reagoval až na podklade urgencie okresného súdu z júla 2012.

42. Na ťarchu sťažovateľa je nutné pričítať aj preročenie termínov nariadených pojednávaní, ku ktorému došlo z dôvodov na jeho strane (zrušenie pojednávania nariadeného na 5. december 2012; 11. septembra 2013 pojednávanie v neprítomnosti sťažovateľa bez ospravedlnenia jeho neúčasti; preročenie termínov pojednávaní nariadených na 28. október 2013 a 15. január 2014 z dôvodov na strane sťažovateľa; preročenie termínu pojednávania nariadeného na 10. marec 2014 z dôvodu na strane právneho zástupcu sťažovateľa).

43. K pasivite sťažovateľa, na ktorú poukazuje zákonný sudca vo svojom vyjadrení, ústavný súd zdôrazňuje, že sťažovateľ je v postavení žalobcu (vo vzájomnej žalobe o zaplatenie sumy 431,52 €) pánom sporu a táto jeho pozícia si vyžaduje aktívny prístup ku konaniu, k navrhovaniu dôkazov a k efektívnej súčinnosti pri realizovaní jednotlivých úkonov súdu (m. m. I. ÚS 242/2019). Sťažovateľovi preto možno vytknúť pasívnejší prístup ku konaniu, keďže sa od podania vzájomnej žaloby v roku 2012 o svoju vec v zásade nezaujímal, teda sa neriadil zásadou *vigilantibus iura* (každý nech si stráži svoje práva),

z ktorej okrem iného vyplýva priama závislosť ochrany práv a oprávnených záujmov strany sporu od ich súčinnosti, čo ústavný súd musel zohľadniť pri určení sumy priznaného finančného zadosťučinenia (obdobne IV. ÚS 10/05, III. ÚS 336/07, III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09, III. ÚS 275/2014).

44. Pasivitu sťažovateľa preukazujú aj okolnosti uvádzané zákonným sudcom v bode 13 tohto nálezu, podľa ktorých sťažovateľ aj napriek odvolaniu plnej moci advokátovi už v roku 2017 o tejto skutočnosti okresný súd až do vydania rozsudku pre zmeškanie neinformoval.

45. S poukazom na predmetné skutočnosti ústavný súd konštatuje, že k predĺženiu napadnutého konania došlo aj zo strany samotného sťažovateľa. Na už uvedené skutočnosti preto ústavný súd prihliadal pri rozhodovaní o sume priznaného primeraného finančného zadosťučinenia.

IV.C Postup okresného súdu v napadnutom konaní

46. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústredenú činnosť všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 33/99).

47. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na dlhšie obdobia nečinnosti, ktoré ústavný súd identifikoval v období od mája 2014, keď žalobca reagoval podaním na výzvu okresného súdu, až do augusta 2017, keď okresný súd žalobcu vyzval na predloženie rozhodujúcich skutočností odôvodňujúcich uplatnený nárok, a od septembra

2017, keď žalobca reagoval na výzvu okresného súdu doručením podania, až do marca 2019, keď okresný súd žalobcu opätovne vyzýval na doplnenie skutkových tvrdení odôvodňujúcich uplatnený nárok. Celková doba absolútnej nečinnosti okresného súdu tak predstavuje obdobie viac ako 4 rokov.

48. V konkrétnostiach k námietke sťažovateľa o nesústredenom postupe okresného súdu, ktorý o jeho návrhu na zastavenie konania dosiaľ nerozhodol, ústavný súd poukazuje na vyjadrenia zákonného sudcu obsiahnuté v bode 11 tohto nálezu, z ktorých vyplýva, že pre vydanie osobitného rozhodnutia vo veci návrhu sťažovateľa na zastavenie konania nebol zákonný dôvod. Na podklade uvedených skutočností preto k nesústredenému postupu okresného súdu vo veci rozhodovania o návrhu na zastavenie napadnutého konania nemohlo dôjsť.

49. Za opodstatnenú však považuje ústavný súd námietku sťažovateľa o nečinnosti okresného súdu vo veci vzájomnej žaloby, keďže o podaní doručenom okresnému súdu už v máji 2012 okresný súd meritorne dosiaľ nerozhodol. V tejto súvislosti sa ústavný súd stotožňuje s názorom sťažovateľa obsiahnutým v bode 23 tohto nálezu, podľa ktorého argumentácia zákonného sudcu o tom, že vzájomnú žalobu sťažovateľ neuplatnil pri svojom prvom úkone vo veci, ale až s dlhším časovým odstupom je pre posúdenie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní v kontexte namietanej nečinnosti okresného súdu irelevantná.

50. Už len pre úplnosť ústavný súd zdôrazňuje, že s prihliadnutím na predmet konania vo veci ústavnej sťažnosti, ktorým je rozhodovanie vo veci zbytočných prietáhov, sa ústavný súd nemôže (tak ako sa to vo svojej podstate domáha sťažovateľ v bode 24 tohto nálezu) zaoberať otázkou správnosti či nesprávnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, a teda ani otázkou, či opomenutie rozhodnúť vo veci vzájomnej žaloby bolo alebo nebolo prekážkou pre rozhodnutie okresného súdu rozsudkom pre zmeškanie. Rozhodnutie o tejto otázke totiž prináleží príslušnému všeobecnému súdu rozhodujúcemu vo veci dostupných opravných prostriedkov smerujúcich proti rozsudku pre zmeškanie, a nie ústavnému súdu.

V. Záver

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

51. S prihliadnutím na celkovú dobu napadnutého konania, ktorá ku dňu rozhodovania ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti dosahuje takmer 10 rokov, pričom vec nie je právoplatne skončená, berúc do úvahy ničím neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v kontexte opodstatnenej argumentácie sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto vyslovil porušenie práv sťažovateľa zaručených čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

52. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

53. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov, a to aj napriek absencii uloženia takéhoto príkazu zo strany sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 174/08, IV. ÚS 121/2011, III. ÚS 232/2017).

Príkaz orgánu verejnej moci konať má totiž v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy charakter ústavného príkazu viažuceho sa na vyslovenie porušenia základných práv a slobôd, k čomu v konkrétnom prípade došlo. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku tohto nálezu.

K bodom 3 a 5 výrokovej časti nálezu

54. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

55. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Berúc do úvahy extrémnu dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ako aj dobu nečinnosti okresného súdu, podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako peňažnej protihodnoty utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 178/2013). Už len pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že dôvody uvádzané sťažovateľom považuje *prima facie* za dostatočné na to, aby sa návrhom sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia zaoberal.

56. Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € z dôvodov uvedených v bode 7 tohto nálezu.

57. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

58. Zohľadňujúc špecifiká posudzovanej veci, najmä celkovú dĺžku napadnutého konania spôsobenú nečinnosťou okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľa a berúc do úvahy skutočnosti uvádzané na ťarchu sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

59. Vzhľadom na uvedené ústavný súd návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume prevyšujúcej sumu 500 € nevyhovet tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu.

K bodu 4 výrokovej časti nálezu

60. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

61. Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním právnu zástupkyňou v celkovej sume 346,26 €.

62. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v ním požadovanej sume 346,26 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby

(prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2019 v sume 163,33 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2019 v sume 9,80 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 346,26 €. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

63. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

VI.

64. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu